

KINNITAN

Raul Kell
juhatuse liige
18. mai 2020. a

Tugev Partner OÜ (edaspidi *koolitaja*)

Registrikood:11661940

Õppekava nimetus: D-kategooria mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekava (auditoorne ja elektrooniline õppevorm)

1. Vastuvõtutingimused

D-kategooria koolituskursusele võetakse õppima isik, kelle alaline elukoht on Eestis, kes õppetööga alustamisel vastab õppekava [11. ja 12. punktis toodud tingimustele](#).

2. Juhi ettevalmistamise eesmärgid

Juhi ettevalmistamise eesmärk on luua võimalused, andmaks õpilasele teadmised, oskused ja hoiakud liikluses käitumiseks vastavalt D-kategooria mootorsõiduki juhile kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Juhi ettevalmistamise eesmärgiks on luua eeldused:

- 1) vastutustundliku juhi liikluskäitumise kujunemiseks;
- 2) juhi ohutu, iseseisva, teisi liiklejaid arvestava ja keskkonda säästva käitumise kujunemisele.

3. Õpetamise korralduslikud alused

Õppetöö korraldamisel juhindume MKM määrusest nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad”

Õppekava koosneb teooria- ja sõiduõppest. Õppekava kogumaht on 62 tundi, teooriaõpet on vähemalt 42 tundi ja sõiduõpet on vähemalt 20 tundi.

4. Tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks

Õppekava läbimisel on õpilasel vajalik teha ka iseseisvat tööd. Vajalik on lugeda õpetaja koostatud õppematerjale ja/või autokooli koostatud õpingumappi, sõiduauto kasutusjuhendit, liiklusseadust, liikluskindlustuse seadust ja teisi vajalikke liiklusalaseid õigusakte. Vajalik on otsida informatsiooni ka veebilehekülgedelt ning koostada individuaalseid kavasid ja plaane. Auditorsetes- ja õppesõidutundides kasutavad õpetaja erinevaid õppemeetodeid: visualiseerimine, aktiveeriv loeng, rühmatöö, arutelude tekitamine ja suunamine, oma kogemuse jagamine, probleemülesannete lahendamine ja arengutreening.

5. Hindamismeetodid ja -kriteeriumid

Õppekava läbimise eelduseks selles määratud õpiväljundite saavutamine. Õpiväljundite saavutamist teooriaõppes kontrollib õpetaja selle läbimise järel individuaalselt, õpilasele esitatud küsimustiku (vahekontroll) põhjal. Iga küsimustik (vahekontroll) sisaldab 40 avatud küsimust. Õpiväljundite saavutamise lävendiks on, et õigesti on vastatud 35 valikküsimusele. Enne teise osa viimast sõidutundi peab olema õpilasel läbitud teooriaõppe kohta kontroll test, mis sisaldab 60 küsimust. Õpiväljundite saavutamise lävendiks on, et õigesti on vastatud 54-le valikvastustega küsimusele. Teise osa vahekontroll loetakse sooritatuks, kui on edukalt sooritatud teooria kontroll test. Kontroll test tuleb sooritada uuesti, kui sõiduõpet ei lõpetata 30 päeva jooksul

Küsimustele vastamine toimub autokooli õppeklassis, abimaterjali kasutamata. Õpiväljundite saavutamist sõiduõppes kontrollib sõiduõpetaja iga teema lõpus, õpilasele antud sõiduülesande tulemuste põhjal. Õpetaja ja õpilane analüüsivad ülesande täitmise tulemuslikkust ja koos jõutakse ühise otsuseni õpiväljundite saavutamise kohta. Kasutatakse mitmeeristavat hindamist, kus tulemuseks märgitakse „Sooritas” (S) või „Ei sooritanud” (ES).

6. Õppeainete läbimise ajaline plaan

Liiklusteooriaõppe ja õppesõidu tundide ülesehitus ning vahelduvus peavad tagama õppekavas ettenähtud teadmiste ja oskuste omandamise ning õpilase ettevalmistamise vastavalt juhi liiklusalastele kvalifikatsiooninõuetele.

7. Liiklusteooria õppevorm

Liiklusteooria õppevormiks on auditoorne või elektrooniline õppevorm. Liiklusteooriaõppe läbiviimiseks võib koolitaja lisaks auditoorsele ja elektroonilisele õppevormile kasutada ka praktilise töö tunde (edaspidi *praktikum*). Koolitaja võib juhi õppel kasutada täiendavalt ka iseseisvat õpet, mida ei arvestata vähimate õppemahtude hulka.

E-õppe läbiviimiseks kasutame Maanteeameti heaks kiidetud teooria.ee e-õppe keskkonda ja selles sisalduvaid loenguid. Auditoorsed ja elektroonilised loengud on oma temaatikalt ja ülesehituselt sarnased ning vastavad esitatud nõuetele. Auditorsetest tundidest puudumise korral tuleb õpilasel puudunud teemad läbida esimesel võimalusel E-õppekeskkonnas.

8. Liiklusteooriaõppe ja õppesõidu tundide kestus

Liiklusteooriaõppe auditoorse õppevormi ja õppesõidu ühe õppetunni kestus on 45 minutit ja lubatud on kasutada tunnipaari (2*45 min). Tunnipaari järgi peab olema puhkepaus 15 minutit.

Teoorialoengutest puudumise korral on õpilane kohustatud enne sõidutunni toimumist läbima e-õppe keskkonnas teemakohased teoorialoengud ja sooritama edukalt selle kohta testi.

9. Sõiduõpe

Õppesõidul õpetaja õpetada korraga ainult ühte õpilast.

Õppesõidul peab õpilasel olema kaasas õpilase koolituskursuse õpingukaart (edaspidi *õpingukaart*) ja isikut tõendav dokument.

Iga õppesõidu alustamisel märgib õpetaja õpingukaardile õppesõidu läbiviimise kuupäeva, kellaaja ja õppekava kohase teema.

Iga õppesõidu lõpus märgib õpetaja õpingukaardile ja E-õppe keskkonda õppesõidutundide arvu ja hinnangu õpilase oskuste kohta ning lepib kokku järgmise sõidutunni toimumise aja. Kui õpilane ei ilmu koolitusele kokkulepitud ajal kokkulepitud kohta ja ei teata sellest vähemalt 24 tundi ette, siis loetakse kokkulepitud koolituse eest tasutud summa (või veel tasumata) kulutatuks ja selle eest tuleb uuesti tasuda. Läbimata teema kohta märgitakse õpingukaardile ja E-õppe keskkonda tulemus „Ei sooritanud” (ES)

Paber kandjal oleva õpingukaardi sissekannete õigsust kinnitavad õppesõidu lõpus õpilane ja õpetaja oma allkirjaga, elektroonilise õpingukaardi puhul toimub sõiduõppe sissekannete õigsuse kinnitamine elektroonilise õpingukaardi keskkonnas, millesse sisenemine nõuab õpetaja ja õpilase autentimist.

10. Õpilasele tagasiside andmine ja täiendava sõiduõppe andmine

Õpilase ettevalmistuse taseme mitterahuldavate tulemuste korral peab koolitaja andma õpilasele õppeprotsessi käigus tagasisidet ja konsultatsioone, tagamaks juhile vajalike teadmiste ja oskuste omandamist.

Ebapiisava sõiduõppe omandamise korral annab koolitaja õpilasele vajadusel täiendavat sõiduõpet mahus, mis tagab õpilasel võime iseseisvalt mootorsõidukit juhtida. Täiendava sõiduõppe eest tuleb tasuda vastavalt hetkel kehtivale hinnakirjale.

11. Nõuded D-kategooria mootorsõiduki juhi õpingute alustamiseks

Koolituskursusele võetakse õppima D-kategooria bussi juhtimisõigust taotleval isikul, kes:

- 1) omab vähemalt B-kategooria juhiluba D-kategooria bussi juhtimisõiguse taotlemisel vähemalt poolteist aastat, arvestades kursusele taotluse esitamise kuupäevast ja õppetöö alustamisel on vähemalt 23,5 aastat vana;
- 2) D-kategooria bussi juhtimisõiguse taotlemisel on õppetöö alustamisel vähemalt 17,5 aastat vana, kui isik õpib „Autoveoseadusega” kehtestatud ühendatud ametikoolituse 280-tunnisel kursusel ning on antud kursuse raames läbinud juhi algastme koolituse.

Eeltoodud lõikes sätestatud piirangud ei laiene kaitseväelasele, kes taotleb D-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust teenistusülesannete täitmiseks kaitseväeteenistuses viibimise ajal.

12. Juhi tervisetõend

Koolituskursusele vastuvõtmiseks peab isik omama vastava kategooria mootorsõiduki juhtimist lubavat tervisetõendit ja esitama selle kohta paber kandjal väljatrüki.

13. Õppekava ülesehitus

Õppekava on koostatud juhi ettevalmistamise süsteemi kirjeldava tabelina (tabel 1)

14. D-kategooria mootorsõidukijuhi ettevalmistamise erisused

Ajateenija, kes taotleb D-kategooria mootorsõiduki juhtimise õigust Kaitseväes teenistusülesannete täitmiseks, peab lisaks D-kategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekavale läbima Kaitseväe kehtestatud erikava kohase väljaõppe.

Kui D-kategooria bussi juhtimisõigust taotleval isikul omab D1-alamkategooria bussi juhtimisõigust ja juhiluba, peab isik saama ettevalmistuse teooriaõppes vähemalt viie õppetunni ja sõiduõppes vähemalt viie sõidutunni mahus. Selles mahus antavas õppes peavad D-kategooria ja D1-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekavast olema hõlmatud õppeained, mis käsitlevad erisusi D-kategooria bussi juhi ettevalmistamisel võrreldes D1-alamkategooria bussi juhi ettevalmistamisega.

Kui D-kategooria bussi juhtimisõigust taotleval isikul omab D-kategooria mootorsõiduki juhtimisõigust ja „Liikluseaduse” § 96 lõike 8 ja § 100 lõike 7 alusel kehtestatud nõuete kohase koodiga 103 (troll) juhiluba, peab isik saama ettevalmistuse teooriaõppes vähemalt viie õppetunni ja sõiduõppes vähemalt viie sõidutunni mahus.

15. Juhi jätkuõpe

Pärast iga kolmandat mittesooritatud sõidueksamit maanteeametis peab isik läbima mootorsõidukijuhi koolitaja juures jätkuõppe. Jätkuõppe sisu määrab koolitaja lähtuvalt sõidueksami mittesooritamise põhjustest. Jätkuõppe minimaalne maht on kaks sõidutundi.

Jätkuõppe läbimist tõendab koolituskursuse tunnistus ning koolitaja elektrooniliselt esitatud andmed liiklusregistris.

16. Õppe sisu ja minimaalsed õppeteemade mahud

Tabel 1

D-kategooria mootorsõiduki juhi koolitus					
Teema	Teoriaõpe	Õppe- tunde	Teema	Sõiduõpe	Sõidu- tunde
1	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses		1	Sõiduki käsitsemine	
	Teooriateadmiste vahekontroll		2	Sõiduki juhtimine õppeplatsil Sõiduuskuste vahekontroll	
2	Sõiduki tundmine				
3	Liiklusohutus				
4	Liikluspsühholoogia		3	Sõiduki juhtimine liikluses	
5	Liiklusalased seaduse ja määrused		4	Sõiduki juhtimine erioludes Sõiduuskuste hindamine	
	Teooriateadmiste hindamine				
Teooriatunnid kokku			42	Sõidutunnid kokku	
Teoria- ja sõidueksam Maanteeametis					
Juhiloa saamine					

17. ÕPIVÄLJUNDID

17.1. Teooriaõpe

1. .Liiklusreeglid ja käitumine liikluses

1.1. Liiklusreeglite õppe eesmärk on:

- 1.1.1. kinnistada ja süvendada liiklusreeglite tundmist;
- 1.1.2. anda mitmesuguste liiklusolukordade analüüsi ja hindamise oskust;
- 1.1.3. välja arendada riskiteadliku käitumise ja objektiivse enesehinnangu võimet ning lugupidavat hoiakut teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes.

1.2. Mõisted

- 1.2.1. Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada järgmisi mõisteid, mis on vahetult seotud sõiduki liikumisega:
 - 1.2.1.1. anda teed;
 - 1.2.1.2. eesõigus;
 - 1.2.1.3. peatumine;
 - 1.2.1.4. parkimine;
 - 1.2.1.5. hädapeatumine;
 - 1.2.1.6. manööver;
 - 1.2.1.7. möödasõit;
 - 1.2.1.8. pööre;
 - 1.2.1.9. ümberpõige;
 - 1.2.1.10. liiklusõnnetus.
- 1.2.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama selgitada ka järgmisi mõisteid, mis ei ole vahetult seotud sõiduki liikumisega:
 - 1.2.2.1. sõidukite kategooriad, millesse jaotatakse autod ja mootorrattad juhtimisõiguse alusel;
 - 1.2.2.2. sõiduk, mootorsõiduk, auto, buss, troll, mootorratas, haagis, kerghaagis, autorong, ühissõiduk, jalgratas, mopeed, pisimopeed;
 - 1.2.2.3. esmane ja piiratud juhtimisõigus;
 - 1.2.2.4. liikleja, juht, sõitja, jalakäija;
 - 1.2.2.5. liikluskorraldusvahend, liiklusmärk, foor, teemärgis;
 - 1.2.2.6. tee, sõidutee, peatee, kiirtee, sõidurada, sõidurida, ühissõidukirada, eraldusriba, kõnnitee, jalgtee, ülekäigurada, ülekäigukoht, jalgrattatee, jalgrattarada, jalgratta- ja jalgtee,
 - 1.2.2.7. teega külgnev ala, õueala;
 - 1.2.2.8. asula;
 - 1.2.2.9. halb ja piiratud nähtavus, pimed aeg, liiklusoht.

1.3. Liikluskorraldus

- 1.3.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.3.1.1. ohutu liikluse korraldamise võimalusi mitmesuguste liikluskorraldusvahenditega;
 - 1.3.1.2. reguleerija märguandeid ja lubatavaid liikumissuundi;
 - 1.3.1.3. kontrollimisõigusega isikuid.
 - 1.3.1.4. Pärast koolitust peab õpilane oskama tegutseda õigesti ja ohutult peatumismärguande saamisel.

1.4. Vähekaitstud liiklejad ja erilist tähelepanu nõudvad olukorrad

- 1.4.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.4.1.1. juhi kohustusi vähekaitstud liiklejate suhtes mitmesugustes liiklustingimustes ning nendest möödumisel;
 - 1.4.1.2. vanurite, nägemis- ja kuulmispuudega või füüsilise puudega inimeste võimalikke raskusi liiklusolukordadega kohanemisel ning sellest tulenevaid ohte;
 - 1.4.1.3. laste turvalisuse sõltuvust liikluskeskkonnast ning laste võimalikku ootamatut käitumist liikluses;
 - 1.4.1.4. juhi kohustusi peatuses oleva ühissõiduki ning sellesse sisenejate ja sellest väljujate ohutuse tagamiseks.
- 1.4.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:
 - 1.4.2.1. analüüsida juhi ohutusttagavat tegevust temale sõiduteel vastu tulevate jalakäijate, jalgratturite või mopeedijuhtidega kohtumisel või nendest pärisuunas möödumisel;
 - 1.4.2.2. pöörata tähelepanu lastega seotud olukordadele liikluses (sõidu alustamisel, pööretel, tagurdamisel, sõitmisel lasteasutuste ja koolide läheduses);
 - 1.4.2.3. põhjendada ohutu sõiduviisi valikut lähenemisel ülekäigurajale või tee ja jalgrattatee ristumiskohale mitmesuguste teeolude, nähtavustingimuste ja liiklustiheduse puhul.

1.5. Juhi märguanded

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.5.1. märguandmise võimalusi:
 - 1.5.1.1. tuledega: suuna-, piduri- ja ohutuledega ning esitulede ümberlülitamisega (vilgutamisega);
 - 1.5.1.2. käega;
- 1.5.2. suunamärguande andmise kohustust enne sõidu, manöövri või peatumise alustamist;
- 1.5.3. helisignaali kasutamist;
- 1.5.4. ohutulede ja/või ohukolmnurga kasutamist nõudvaid olukordi;
- 1.5.5. põhjendust, miks hoiatusmärguandmine ei anna juhile eesõigust.

1.6. Sõiduki paiknemine teel, sõiduteel, sõidurajal; sõiduraja valik

- 1.6.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.6.1.1. bussi õiget paiknemist linna- ja maanteeõidul;
 - 1.6.1.2. bussi õiget paiknemist ristmike ületamisel enne ristmikku, ristmikul otsesõidul või pöörete sooritamisel ning pärast ristmikku;
 - 1.6.1.3. bussi õiget paiknemist enne ja pärast parem-, vasak- või tagasipööret;
 - 1.6.1.4. ühissõidukiraja kasutamise ning trammiteel sõitmise korda.
- 1.6.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:
 - 1.6.2.1. valida õiget sõidurada mitmesugustes liiklusolukordades, vähendades sellega liiklusohu;
 - 1.6.2.2. arvestada liikluses paiknemisel bussi mõõtmeid ning vajalikku ohutut piki- ja külgvahet.

1.7. Pikivahe eessõitjaga

- 1.7.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma piisava pikivahe hoidmise vajadust ja selle tähtsust mitmesugustes liiklusoludes.

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1.7.1.1. määrata ohutut pikivahet eessõitjaga;
- 1.7.1.2. analüüsida pikivahe valikul arvestatavaid tegureid.

1.8. Teeandmiskohustus (teeandmise reeglid ja kohad)

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.8.1. teeandmise kohustuse ja eesõiguse kasutamise omavahelist seost, vältides asjatuid riske eesõiguse kasutamisel;
- 1.8.2. juhi kohustusi, tegevust ja käitumist ohutuks väljasõiduks kõrvalteelt peateele või sõidueesõigusega teele;
- 1.8.3. juhi tegevust ja käitumist:
 - 1.8.3.1. samaliigilisel reguleerimata ristmikul nn parema käe reegli rakendamisel;
 - 1.8.3.2. liikumise alustamisel sõidutee äärelt või teepeenralt;
 - 1.8.3.3. teele sõitmisel teega külgnevalt alalt või õuealalt;
 - 1.8.3.4. sõitmisel aeglustus- või kiirendusrajal;
 - 1.8.3.5. ristmikult ärasõidul pöörde lõpetamise järel;
 - 1.8.3.6. tee andmisel tähistatud peatusest väljasõitvale ühissõidukile.

1.9. Möödasõit ja vastu sõitvad sõidukid (tegevus ja käitumine ohutul möödasõidul või möödumisel)

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.9.1. möödasõidu ja möödumise erinevust;
- 1.9.2. ohutuks möödasõiduks või möödumiseks vajalikke tingimusi;
- 1.9.3. võimalikke ohte möödasõidu või möödumise üksikutel etappidel;
- 1.9.4. möödasõidutee pikkust mõjutavaid tegureid;
- 1.9.5. kohti, kus möödasõit või möödumine on keelatud;
- 1.9.6. ohte, mis võivad tekkida möödasõidul või möödumisel:
 - 1.9.6.1. autorongist või puksiirrongist;
 - 1.9.6.2. pikkadest või laiadest sõidukitest;
 - 1.9.6.3. liikurmasinastest või aeglastest sõidukitest;
 - 1.9.6.4. kahe rattalistest sõidukitest (jalgrattad, mopeedid, mootorrattad);
 - 1.9.6.5. teel liikuvatest jalakäijatest;
- 1.9.7. juhi tegevuse ja ohutu käitumise põhimõtteid kohtumisel vastu sõitva sõidukiga mitmesugustes liiklustingimustes.

1.10. Sõidukiirus (nõuded ohutu sõidukiiruse valikul)

- 1.10.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.10.1.1. lubatud suurima kiiruse ja liiklusoludele vastava kiiruse erinevust;
 - 1.10.1.2. kehtivaid piirkiirusi asulateel ja asulavälisel teel;
 - 1.10.1.3. liiklusoludele mittevastavast sõidukiirusest tulenevaid ohte.
- 1.10.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama valida liiklusoludele vastavat ohutut sõidukiirust asulateel ja asulavälisel teel.

1.11. Peatumine ja parkimine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.11.1. peatumise ja parkimise üldnõudeid;
- 1.11.2. ohutu peatumise ja parkimise kohti linnas ja maanteel;
- 1.11.3. bussi peatumisel või parkimisel rakendatavaid ohutusabinõusid;

- 1.11.4. kohti, kus on keelatud:
 - 1.11.4.1. peatumine;
 - 1.11.4.2. parkimine;
- 1.11.5. tasuliste või valvega parkimiskohtade kasutamise korda;
- 1.11.6. juhi kohustusi ja tegevusi bussi hädapeatumise korral;
- 1.11.7. kes võib kasutada parkimiskohti, mis on tähistatud lisateetatavliga „puudega inimese sõiduk” või teekattemärgisega „puudega inimese sõiduki parkimiskoht”;
- 1.11.8. nõudeid, kui buss kasutab puudega isiku tunnusmärki ja/või liikumispuudega ja pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaarti.

1.12. Raudteeülesõidukohad ja trammiteega ristumise kohad

- 1.12.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.12.1.1. tee ja rööbastee ristumise kohtades kasutatavaid liikluskorraldusvahendeid;
 - 1.12.1.2. liikluskorraldusvahendite puudumisest või nende mittekorrasolekust tulenevaid ohte;
 - 1.12.1.3. juhi tegevust ohutuse tagamisel raudteeülesõidukohale või trammiteega ristumise kohale lähenedes;
 - 1.12.1.4. ohutu peatumise kohti tee andmiseks raudteesõidukile;
 - 1.12.1.5. juhi kohustusi hädapeatumise korral raudteeülesõidukohal või trammiteel.
- 1.12.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama ületada ohutult raudteeülesõidukohti ja trammiteega ristumise kohti.

1.13. Tulede kasutamine

- 1.13.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 1.13.1.1. tulede kasutamise nõudeid mitmesugustes tee- ja ilmaoludes;
 - 1.13.1.2. tulede ebaõigest kasutamisest tulenevaid ohtlikke tagajärgi.
- 1.13.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama liiklusohutuse tagamiseks bussitulesid õigesti kasutada.

1.14. Bussi pukseerimine

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.14.1. ohutu pukseerimise viise ja tingimusi;
- 1.14.2. ühenduslüli kohta kehtestatud nõudeid;
- 1.14.3. pukseerimisel osalevate juhtide kohustusi ja leppemärguandeid;
- 1.14.4. pukseeriva ja pukseeritava sõiduki kohta kehtestatud nõudeid;
- 1.14.5. olukordi, kui pukseerimine on keelatud;
- 1.14.6. pukseerimisega kaasnevaid võimalikke ohte.

1.15. Liiklus kiirteel

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.15.1. kiirteele ja kiirteel sõitmise korda ning kiirteelt ärasõidu iseärasusi;
- 1.15.2. kiirteel liiklejatele kehtestatud keelde ja piiranguid.

1.16. Liiklus õuealal

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.16.1. juhi ja jalakäija vastastikuseid kohustusi ohutuse tagamisel;

1.16.2. õuealal liiklejatele kehtestatud piiranguid.

1.17. Sõit tunnelis

Pärast koolitust peab õpilane teadma tunnelis sõitmise, peatumise ja parkimise nõudeid ning tulede kasutamist.

1.18. Sõit muutsuunaliiklusega teel

Pärast koolitust peab õpilane teadma muutsuunaliiklusega teele ja sellisel teel sõitmise iseärasusi.

1.19. Tegutsemine liiklusõnnetuse korral

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 1.19.1. liiklusõnnetuse korral bussijuhile kehtestatud nõudeid;
- 1.19.2. tegevusi liiklusõnnetuse kohas.

1.20. Eritalituse sõidukite loetelu, nende tähistamise ja liiklemise kord

Pärast koolitust peab õpilane teadma eritalituse sõidukite tunnuseid ning teiste juhtide kohustusi tööülesandeid täitva eritalituse sõiduki suhtes.

1.21. Mõnede liiklejate kohta kehtivad lisanõuded

Pärast koolitust peab õpilane teadma jalgratturile, mopeedijuhile, loomveokile ning looma- ja käsikäruga liiklejale kehtestatud lisanõudeid.

2. Sõiduki tundmine

2.1. Koolitus peab andma teadmised busside ehitusest, käsitsemisest, tehniliste rikete tekkimise põhjustest ja nende mõjust liiklusohutusele.

2.2. Sõiduki ehitus ja tehniline hooldus

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.2.1. busside liigitust ja nende lühiiseloostust;
- 2.2.2. bussi üldandmeid ja tehnilisi parameetreid või oskama neid kiirelt leida hooldus- või juhendraamatust;
- 2.2.3. regulaarse tehnilise hoolduse ja järelevalve tähtsust bussi kütusekulu ning keskkonnaohtlikkuse vähendamisel;
- 2.2.4. kütuse, õlide, erivedelike ja hooldusmaterjalide, sh pesu- või puhastusvahendite mõju looduskeskkonnale.

2.3. Bussi agregaatide, mehhanismide ning süsteemide otstarve ja tööpõhimõte

2.3.1. Mootor

Pärast koolitust peab õpilane tundma bussimootorite liigitust ja lühiiseloostust ning oskama:

- 2.3.1.1. kontrollida mootori jahutusvedeliku temperatuuri, taset ja tihedust (külmumiskindlust);
- 2.3.1.2. täita jahutussüsteemi jahutusvedelikuga;
- 2.3.1.3. rakendada abinõusid mootori ülekuumenemise korral;
- 2.3.1.4. kontrollida õli taset ja rõhku;
- 2.3.1.5. lisada mootorisse õli;
- 2.3.1.6. eemaldada diisli toitesüsteemist õhku;

2.3.1.7. käivitada mootorit külmalt ja soojalt.

2.3.2. Jõuülekanne

Pärast koolitust peab õpilane tundma jõuülekandeadmete üldehitust, tööpõhimõtet ja kasutusviisi.

2.3.3. Rool

Pärast koolitust peab õpilane tundma:

2.3.3.1. roolimehhanismi, rooliajami ja roolivõimendi tööpõhimõtet;

2.3.3.2. juhtseadistes esinevaid rikkeid, mis on liiklusohutuse seisukohalt tähtsad.

2.3.4. Pidurid (sh suruõhusüsteem)

Pärast koolitust peab õpilane tundma:

2.3.4.1. mitut liiki toimetemehhanismidega pidurite üldehitust ja pidurisüsteemi tööd;

2.3.4.2. sõidupiduri, seisupiduri ja mitut liiki abi- või kestuspidurite tööpõhimõtet;

2.3.4.3. mitteblokeeruvate pidurite (ABS) tööpõhimõtet ja oskama:

2.3.4.3.1. eemaldada õhupaakidest kondensaati;

2.3.4.3.2. kontrollida õhkajamis õhurõhku;

2.3.4.3.3. vabastada rikkepidurit.

2.3.5. Rattad

Pärast koolitust peab õpilane tundma rehvitüüpe ning nende tähistust ja teadma:

2.3.5.1. rehvide kasutusea sõltuvust juhtimisvõtetest, esirataste suunangust ja siserõhust;

2.3.5.2. tasakaalustamata rataste kasutamise võimalikke tagajärgi;

2.3.5.3. tunnuseid, mis viitavad sõidu ajal rattapoltide ja -mutrite keermesliidete kinnituse lõdvenemisele, ning sellest tulenevaid ohte.

2.3.6. Elektriseadmed

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

2.3.6.1. aku, generaatori, generaatoririhma, käiviti ja kaitsmete asukohta;

2.3.6.2. aku hoolduse põhimõtteid ja ebaõigest käsitlemisest tulenevaid tagajärgi;

2.3.6.3. mis vedelikku lisatakse vajaduse korral akusse;

2.3.6.4. elektrisüsteemi rikkeid ja nende võimalikke tekkepõhjusi ja oskama:

2.3.6.4.1. kontrollida elektrolüüdi taset akus;

2.3.6.4.2. kontrollida valgustusseadmete, helisignaali, näidikute ning mõõdikute korrasolekut.

2.4. Bussi juhitavus

Pärast koolitust peab õpilane teadma järgmiste tegurite mõju bussi juhitavusele:

2.4.1. bussi mõõtmed;

2.4.2. kasutatavad rehvid;

2.4.3. tugev tuul.

2.5. Bussi varustus

Pärast koolitust peab õpilane teadma bussi komplekti kuuluvat varustust ja millistele nõuetele see peab vastama.

2.6. Bussi erivarustus

2.6.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.6.1.1. kütte- ja ventilatsiooniseadmete ning uste juhtajami otstarvet;
- 2.6.1.2. nõudeid sõidumeeriku kasutamise kohta.

2.6.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.6.2.1. kasutada bussi avariiväljapääse;
- 2.6.2.2. vahetada sõidumeeriku ketast.

2.7. Bussi säästlikkus. Säästlik sõiduviis

2.7.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.7.1.1. õigeaegse korralise (graafikujärgse) ja hooajalise hoolduse vajalikkust;
- 2.7.1.2. kütusekulu mõjutavaid tegureid:
 - 2.7.1.2.1. bussi tehniline seisukord;
 - 2.7.1.2.2. juhtimisvõtted;
 - 2.7.1.2.3. ilma-, tee- ning liiklusolud jt välismõjurid;
 - 2.7.1.2.4. ohutu sõiduviisi ja säästliku sõiduviisi olemust ning nende mõistete põhimõttelist kattuvust.

2.7.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.7.2.1. kasutada ohutuid ja säästlikke sõiduvõtteid:
 - 2.7.2.1.1. sõita ja peatuda sujuvalt, vältides järske kiirendusi ja pidurdusi ning ootamatuid manöövreid,
 - 2.7.2.1.2. valida sobivat, sõidukiirusele vastavat käiku, vältides bussi liikumise ajal otstarbetut vabakäigu kasutamist;
- 2.7.2.2. näha ette võimalikke takistusi ja liiklusohutlikke olukordi.

2.8. Bussi mõju keskkonnale

2.8.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 2.8.1.1. looduskeskkonna saastatuse põhjusi ning teeliikluse osa atmosfääri üldsaastes;
- 2.8.1.2. looduskeskkonda mõjutavaid tegureid, nagu bussi toiteseadmete tehniline korrasolek, kasutatava kütuse kvaliteet ja heitgaaside koostis;
- 2.8.1.3. heitgaasides sisalduvaid aineid ja ühendeid ning nende mõju inimesele ja looduskeskkonnale;
- 2.8.1.4. heitgaaside kahjulike mõjude vähendamise võimalusi;
- 2.8.1.5. katalüsaatori otstarvet väljalaskesüsteemis.

2.8.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama käsitseda bussi ilma liigse müra ja ülemäärase heitgaasi eraldumiseta.

3. Liiklusohutus

3.1. Koolitus peab:

- 3.1.1. kujundama positiivse suhtumise teistesse liiklejatesse ja looduskeskkonda;
- 3.1.2. andma piisava ohutunnetuse asjatu riski vältimiseks liikluses;
- 3.1.3. andma teadmised liiklusohutlikesse olukordadesse sattumise ärahoidmiseks;
- 3.1.4. andma oskused võimalike ohuolukordade ennetamiseks.

3.2. Ohuolukorra tunnetamine

- 3.2.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma või tundma ohuolukordade tekkimise põhjusi ning põhjustajaid:
 - 3.2.1.1. teiste liiklejate vastu tähelepaneliku hoiakuta juhte;
 - 3.2.1.2. väära enesehinnanguga ja oma oskusi ülehindavaid juhte;

- 3.2.1.3. muutuvate ilma- või teoludega mitteamvestamist;
- 3.2.1.4. vähest sõidukogemust;
- 3.2.1.5. vähekaitstud liiklejaid (jalakäijad, jalgratturid, mopeedijuhid);
- 3.2.1.6. piiratud liikumisvõimega (vanurid, nägemis- ja füüsilise puudega isikud) või kuulmispuudega liiklejaid;
- 3.2.1.7. ootamatult teele ilmuvaid ulukeid ja koduloomi;
- 3.2.1.8. mõnede sõidukite juhtimise ja liikumise eripära;
- 3.2.1.9. alkoholi või narkootiliste (psühhotroopsete) ainete kasutamist;
- 3.2.1.10. juhtimist sellises haigus- või väsimusseisundis, mis takistab liiklusolude täpset tajumist.

3.3. Olukorra hindamine

- 3.3.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma ohuolukordades kasutatavaid ohutuid juhtimisvõtteid ja oskama:
 - 3.3.1.1. hinnata ohu võimalikku iseloomu;
 - 3.3.1.2. arvestada, et teine liikleja võib liiklusreeglite sätteid tõlgendada teisiti kui tema.

3.4. Liiklusõnnetused ja -kahjustused, nende põhjused ja iseloom

- 3.4.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma:
 - 3.4.1.1. liiklusõnnetuste tekkepõhjustusi;
 - 3.4.1.2. tüüpilisi ootamatult tekkida võivaid liiklusolukordi, kus juhil tuleb tegutseda aja- ja teabepuuduses;
 - 3.4.1.3. liiklusolukordade keerukust mõjutavaid tegureid.
- 3.4.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama analüüsida järgmisi olukordi:
 - 3.4.2.1. teelt väljasõit oludele mittevastava sõidukiiruse tõttu;
 - 3.4.2.2. liiklusõnnetus ühe sõidukiga;
 - 3.4.2.3. liiklusõnnetus mitme sõidukiga;
 - 3.4.2.4. suunamärgu mitteandmisest põhjustatud liiklusõnnetus;
 - 3.4.2.5. ebaõigest paiknemisest manöövri sooritamisel põhjustatud liiklusõnnetus;
 - 3.4.2.6. teeandmise kohustuse eiramisest põhjustatud liiklusõnnetus kõrvalteel peateele sõitmisel ja vasak- või tagasipöörde sooritamisel;
 - 3.4.2.7. möödaskõige reeglite eiramisest tingitud liiklusõnnetus;
 - 3.4.2.8. reguleeritud või reguleerimata ülekäigurajal teeandmise kohustuse eiramisest põhjustatud liiklusõnnetus;
 - 3.4.2.9. trammipeatusest ning ühissõidukipeatustes seisvast sõidukist möödumisel aset leidnud liiklusõnnetus.

3.5. Liiklusreeglid ja eetilised nõuded

- Pärast koolitust peab õpilane teadma:
- 3.5.1. liiklusreeglite ja keskkonnakaitsenõuete eiramise või rikkumise motiive ja põhjustusi;
 - 3.5.2. liikluskultuuri aluseid, nagu viisakas ja lugupidav suhtumine teistesse liiklejatesse;
 - 3.5.3. liiklusolukordade ettenägemise, analüüsimise ja lahtimõtestamise tähtsust liiklusohutuse tagamisel.

4. Liikluspsühholoogia

4.1. Koolitus peab andma:

- 4.1.1. lugupidava hoiaku teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes;
- 4.1.2. teadmised bussi juhtimiseks vajalike võimete ja bussijuhi töö psühhofüsioloogiliste aluste kohta;
- 4.1.3. oskuse käituda õigesti ja ohutult kõikides liikluses ettetulevates olukordades.

4.2. Liikluspsühholoogia üldmõisted ja juhi tegutsemise skeem

Pärast koolitust peab õpilane teadma või tundma:

- 4.2.1. inimese psühhofüsioloogilisi omadusi;
- 4.2.2. bussijuhi töö esmatahtsaid psüühilisi protsesse, nagu mõtlemise ja tähelepanu jaotamise võime;
- 4.2.3. liiklusolukordade ettenägemise võimet;
- 4.2.4. liiklusalase teabe vastuvõtmise protsessi:
 - 4.2.4.1. meeleorganite ärritust;
 - 4.2.4.2. reageerimist;
 - 4.2.4.3. reaktsioonina kavandatavat tegevust.

Pärast koolitust peab õpilane oskama analüüsida juhi väärä käitumise tulemusena tekkida võivaid liiklusõnnetusi või liiklusohutlikke olukordi.

4.3. Inimese psühhofüsioloogilised omadused

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 4.3.1. nägemismeele osatähtsust liiklusalase teabe hankimisel:
 - 4.3.1.1. nägemisvälja muutumist sõidukiiruse muutudes;
 - 4.3.1.2. nägemisteravuse erinevusi nägemisvälja eri kohtades;
 - 4.3.1.3. nägemisteravuse sõltuvust vanusest;
 - 4.3.1.4. silma valguse ja pimedusega kohanemise aega ning kontrastsusmõju;
 - 4.3.1.5. nägemisillusioonide tekkimise põhjusi;
- 4.3.2. reageerimise tähtsust, seda eriti piiratud tegutsemisaja korral;
- 4.3.3. reageerimisaja pikkuse sõltuvust juhi tervislikust ja emotsionaalsest seisundist, väsimusastmest jt teguritest;
- 4.3.4. reageerimisajal läbitavat maad;
- 4.3.5. vastu sõitva sõiduki kauguse ja kiiruse hindamisel tehtavaid vigu;
- 4.3.6. võimalikke vigu kauguse ja liikumiskiiruse hindamisel halva nähtavuse korral (udus);
- 4.3.7. mingile objektile kinnistunud pilgu tõttu võimalikku kõrvalekaldumist sõidujoonelt;
- 4.3.8. tundeelamuste (emotsionaalsuse) mõju:
 - 4.3.8.1. mõtlemisvõimele, tähelepanule ja reageerimisajale;
 - 4.3.8.2. tundepeinge (stressi) suurenemisele;
 - 4.3.8.3. liiklusohutusele.

Pärast koolitust peab õpilane oskama analüüsida tähelepanu jaotuvuse, ümberlülitusvõime ja hajuvuse mõju liiklusohutusele.

4.4. Liiklusohutust mõjutavad tegurid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 4.4.1. tegureid, mis mõjutavad juhi reageerimisaega, reageerimismaad ning bussi peatumismaad;
- 4.4.2. pidurite rakendusmaa, aeglustusmaa ja pidurdusmaa mõistete sisu;
- 4.4.3. aeglustusmaa sõltuvust sõidukiirusest;
- 4.4.4. tahavaatepeegli kasutamisel:
 - 4.4.4.1. pilgu ümbersuunamiseks kuluvat aega;
 - 4.4.4.2. sise- ja välispeeglitesse vaatamiseks kuluvat aega;
 - 4.4.4.3. tasa- ja kumerpeegli erinevust objektide kauguse hindamisel;
- 4.4.5. liiklusohutlike olukordade vältimise võimalusi kaitsliku sõiduviisi kasutamisega.

4.5. Isikuomadused

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 4.5.1. võimalikke pingesid (stressoreid) liikluses, pinges seisundi mõistet ja olemust ning selle mõju liiklusohutusele;
- 4.5.2. agressiivse või impulsiivse käitumisviisi negatiivset mõju liiklusohutusele.

4.6. Valmisolek liikluses osalemiseks

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 4.6.1. liikluses osalemiseks ja liiklusohutuse tagamiseks vajaliku tasakaalustatud emotsioonitaseme saavutamise tähtsust;
- 4.6.2. juhi kutse-eeetika põhimõisteid, nagu kutsekohustused ja kutseau;
- 4.6.3. reaalsustaju, enesekriitika ja vastutustunde vajalikkust liikluses osalemisel ja liiklusohutuse tagamisel.

4.7. Sotsiaalsed tegurid

Pärast koolitust peab õpilane tundma:

- 4.7.1. liiklusreeglite ja keskkonnakaitsenõuete mittetäitmisest tulenevaid ohte;
- 4.7.2. põhjusi, miks inimesed tõlgendavad sarnaseid liiklusolukordi erinevalt;
- 4.7.3. teiste liiklejate käitumisviisi omaksvõtmise, nn grupisurve avaldumist liikluses;
- 4.7.4. isiksuse kalduvust grupisurvele allumiseks või mitteallumiseks, selle põhjusi ning negatiivse grupisurve mõju liiklusohutusele;
- 4.7.5. teistele liiklejatele eeskujuks olevat ja neid positiivselt mõjutavat käitumisviisi.

4.8. Tegutsemisvõimet vähendavad tegurid

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

- 4.8.1. isiklike motiivide ja varasemate kogemuste mõju juhi käitumisele;
- 4.8.2. väsimustunnuseid ja väsimuse mõju liiklusohutusele;
- 4.8.3. alkoholi, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete mõju tajule, nägemisele, liigutuste koordineerimisele ja enesehinnangule;
- 4.8.4. alkoholi- või narkojoobes juhtimisest tulenevaid võimalikke tagajärgi;
- 4.8.5. tähelepanu hajumist sõidu ajal mobiiltelefoni kasutamisel, eriti ilma vabakäesüsteemita.

5. Liiklusalased seadused ja määrused

5.1. Pärast koolitust peab õpilane teadma või tundma:

- 5.1.1. sõitjate teenindamise aluseid;
 - 5.1.2. liiklusseadusest tulenevaid liiklejate õigusi ja kohustusi;
 - 5.1.3. juhi vastutust liiklusalaste rikkumiste korral ja rikkumiste menetlemist.
 - 5.1.4. bussi tehno seisundi ja varustuse kohta kehtivaid nõudeid;
 - 5.1.5. tehnõulevaatusel bussi kohta esitatavaid nõudeid;
 - 5.1.6. kehtivat liikluskindlustussüsteemi ja kindlustuslepingute sõlmimise korda;
 - 5.1.7. sõitjateveo kohta käivaid nõudeid.
- 5.2. Pärast koolitust peab õpilane oskama:
- 5.2.1. täita varalise kahjuga liiklusõnnetuse kohta vormistatavat „Teadet liiklusõnnetusest”;
 - 5.2.2. suhelda sõitjatega korrektselt;
 - 5.2.3. rakendada sõitjaveole iseloomulikke tavalisi ja täiendavaid turvameetmeid (toimimine liiklusõnnetuse või õnnetusjuhtumi korral, sõitjate instrueerimine ja juhendamine eriolukordades, laste vedu jne).

17.2. ÕPPEAINETE ÕPPEKAVA: SÕIDUÕPE

1. Sõiduki käsitlemine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1.1. käsitseda kõiki bussi juhtseadiseid;
- 1.2. kontrollida enne sõidu alustamist:
 - 1.2.1. kere ja sõitjateruumi puhtust;
 - 1.2.2. riiklike registreerimismärkide, tuuleklaaside ja laternaklaaside puhtust;
 - 1.2.3. peeglite, tulekustutite, ohukolmnurga, käsiapteegi ja tõkiskingade olemasolu;
 - 1.2.4. mootori õlitus- ja jahutussüsteemi hermeetilisust ning õli ja jahutusvedeliku olemasolu;
 - 1.2.5. juhtseadiste (rool, pidurid) korrasolekut;
 - 1.2.6. pidurivedeliku või õhupaakides suruõhu olemasolu;
 - 1.2.7. rehvide üldist seisukorda ja välisvigastuste puudumist;
 - 1.2.8. õhurõhku rehvis;
 - 1.2.9. elektriseadmestikus valgustus-, signalisatsiooni- ja abiseadmete, näidikute ja märgulampide, klaasipuhastite ja -pesuri ning uste juhtajami korrasolekut;
 - 1.2.10. eemaldada õhkajamiga pidurisüsteemi õhupaakidest kondensaati ning kontrollida külmumistõrjukis vedeliku olemasolu;
 - 1.2.11. vahetada lampe ja kaitsmeid;
 - 1.2.12. vahetada ratas.

2. Sõiduki juhtimine õppeplatsil

2.1. Sõiduks valmistumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.1.1. kasutada kõiki juhiistme reguleerimise võimalusi parima sõiduasendi saavutamiseks;
- 2.1.2. kontrollida uste suletust;
- 2.1.3. reguleerida kõiki tahavaatepeegleid parima nähtavusvälja saavutamiseks;
- 2.1.4. reguleerida rooliratta asendit;
- 2.1.5. kasutada turvavööd õigesti.

2.2. Käivitamine, liikumise alustamine, sõit väikese kiirusega, bussi peatamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.2.1. käivitada mootorit:
 - 2.2.1.1. külmalt;
 - 2.2.1.2. soojalt;
 - 2.2.1.3. mitmesugustes ilmaoludes (külma, sooja, niiske ilmaga);
 - 2.2.1.4. kallakul (tõusul ja langul);
- 2.2.2. alustada sujuvalt liikumist;
- 2.2.3. muuta sujuvalt sõidukiirust;
- 2.2.4. hoida rooli õigesti;
- 2.2.5. pöörata rooli vastavalt sõidukiirusele;
- 2.2.6. juhtida bussi piiratud alal;
- 2.2.7. peatada bussi sujuvalt pidurdades;
- 2.2.8. sõita vasakpoolsete või parempoolsete ratastega teemärgistuse lähedal ja peatuda enne stoppjoot;
- 2.2.9. jätta buss seisma rööpselt sõidutee äärega, sellest mitte kaugemal kui 0,2 m;
- 2.2.10. rakendada bussi seisma jätmisel kõiki abinõusid isenesliku liikuma hakkamise vältimiseks.

2.3. Tagurdamine, manööverdamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.3.1. valida tagurdamisel õiget sõiduasendit;
- 2.3.2. tagurdada:
 - 2.3.2.1. otse kõrvalekaldumiseta sõidujoonest;
 - 2.3.2.2. pöördega paremale või vasakule koos sellele järgneva otseliikumisega.

2.4. Käiguvahetus, pidurdamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.4.1. valida sobivat käiku sõltuvalt tee- ja ilmaoludest, sõidukiirusest, mootori pöörlemissagedusest ning tõusu või langu pikkusest ja kaldenurgast;
- 2.4.2. pidurdada õigeid pidurdusvõtteid kasutades mitmesugustel teekatetel:
 - 2.4.2.1. sujuvalt – kiiruselt u 70 km/h kuni seismajäämiseni varem kindlaksmääratud kohas;
 - 2.4.2.2. tugevalt – kiiruselt u 70 km/h kuni seismajäämiseni, püüdes saavutada võimalikult lühikest pidurdusmaad;
 - 2.4.2.3. tõusul või langul.

2.5. Pöörded ja parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 2.5.1. pöörata tagasi kitsal teel, kasutades tagurdamist;
- 2.5.2. paigutada märgistatud parkimisplatsil bussi:
 - 2.5.2.1. parkivate sõidukite kõrvale ja vahele;
 - 2.5.2.2. parkivate sõidukite ette ja taha.

3. Sõiduki juhtimine liikluses

3.1. Sõidu alustamine, paiknemine teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.1.1. alustada sõitu sõidutee äärelt või teepeenralt ja ühineda sujuvalt liiklusvooluga;
- 3.1.2. tagada vähekaitstud liiklejatele ohutust ja piisavat liikumisruumi;
- 3.1.3. valida teeolusid, liiklustihedust ja nähtavust arvestades õiget sõidurada;

- 3.1.4. jälgida teiste sõidukijuhtide märguandeid ja võimaldada neil kavatsetavaid manöövreid ohutult sooritada;
- 3.1.5. paikneda vastutulevate sõidukite korral õigesti;
- 3.1.6. kasutada sobivat kurvisõidutehnikat.

3.2. Sõidukiirus

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.2.1. arvestada sõidukiiruse valikul:
 - 3.2.1.1. ilma- ja teeoludega;
 - 3.2.1.2. kehtivate kiiruspiirangutega;
 - 3.2.1.3. bussi seisundi ja koormatusega;
 - 3.2.1.4. mitmesuguste keskkonnamõjudega;
 - 3.2.1.5. oma tervisliku seisundi ja enesetundega;
 - 3.2.1.6. oma sõidukogemusega;
- 3.2.2. hoida võimalikult ühtlast sõidukiirust;
- 3.2.3. jälgida üldist liiklusrütmi ja sõita liiklusoludele vastava sobivaima kiirusega;
- 3.2.4. suurendada sujuvalt sõidukiirust pärast pöörde sooritamist, takistamata kaasliiklejaid;
- 3.2.5. sobitada sõidukiirust olukorraga, et jõuda vastutulevate sõidukitega kohakuti kõige sobivamas ja ohutumas kohas.

3.3. Sõitmine liiklusvoolus ja manöövrite sooritamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.3.1. hoida eessõitjaga ohutut pikivahet;
- 3.3.2. arvestada manöövrite sooritamisel ilma- ja teeoludega, nähtavusega, sõidukiirusega, liiklustihedusega ning möödasõitvate sõidukitega;
- 3.3.3. märgata õigel ajal nii ees- kui taga sõitva sõidukijuhi kavatsusi;
- 3.3.4. hõlbustada taga sõitva sõiduki möödasõitu või möödumist;
- 3.3.5. arvestada kõrval sõitva sõiduki puhul ohutut külgvahet;
- 3.3.6. vahetada tiheda liikluse korral ohutult sõidurada.

3.4. Sõit ristmikule lähenemisel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.4.1. valida aegsasti õiget sõidurada, arvestades kavatsetavat sõidusuunda pärast ristmikku;
- 3.4.2. jälgida olukorda tagapool;
- 3.4.3. märgata reguleerija märguandeid, foori tulesid, liiklusmärke ja teemärgistust;
- 3.4.4. vähendada sõidukiirust ja vajaduse korral peatuda sujuvalt liiklusreeglitega ettenähtud kohas;
- 3.4.5. heastada teiste liiklejate vigu.

3.5. Sõit ristmikul

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.5.1. ületada ristmikku otse ja sooritada ristmikul parem-, vasak- või tagasipööret;
- 3.5.2. arvestada ristmiku ületamisel ilma- ja teeoludega, nähtavusega, liiklustihedusega ning oma sõidukogemusega;
- 3.5.3. täita ristmikul teandekohustust;

- 3.5.4. väljendada teistele liiklejatele arusaadavalt teeandmiskohustuse täitmise kavatsust;
- 3.5.5. vältida eesõigusega liiklejate takistamist;
- 3.5.6. anda aegsasti suunamärguannet enne kavatsetava pöörde sooritamist;
- 3.5.7. suunduda enne kavatsetavat manöövrit aegsasti sõidutee vastava ääre lähedusse;
- 3.5.8. jälgida teiste liiklejate märguandeid;
- 3.5.9. valida pöörde sooritamiseks sobivat sõidukiirust;
- 3.5.10. suurendada pärast pöörde sooritamist sujuvalt sõidukiirust ja vältida teiste liiklejate takistamist.

3.6. Peatumine ja parkimine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.6.1. peatuda või parkida ohtu tekitamata ja teisi liiklejaid takistamata;
- 3.6.2. juhendada peatumisel või parkimisel liiklusreeglite ja liikluskorraldusvahendite nõuetest;
- 3.6.3. täita parklas kehtiva parkimiskorra või liiklusreegleid;
- 3.6.4. arvestada peatumis- või parkimiskoha valikul nähtavusega, liiklustihedusega ning ohutusega bussist väljumisel;
- 3.6.5. vältida bussi iseeneslikku liikuma hakkamist;
- 3.6.6. ära hoida bussi kasutamist kõrvaliste isikute poolt.

3.7. Möödasõit ja möödumine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.7.1. valida sõiduteel möödasõidu alustamiseks sobivaimat kohta;
- 3.7.2. hinnata möödasõidu ohutust, arvestades:
 - 3.7.2.1. liiklusreeglitega kehtestatud nõudeid;
 - 3.7.2.2. ilma- ja teeolusid;
 - 3.7.2.3. nähtavust;
 - 3.7.2.4. ees- ja tagasõitvaid sõidukeid;
 - 3.7.2.5. vastutulevaid sõidukeid;
 - 3.7.2.6. pimestusohu;
 - 3.7.2.7. vähekaitstud liiklejaid;
 - 3.7.2.8. bussi mootori võimsust ja kiirendusvõimet;
- 3.7.3. anda õigeaegselt suunamärguannet;
- 3.7.4. alustada möödasõitu teisi liiklejaid takistamata;
- 3.7.5. sooritada möödasõitu kiirendusega ja eelnevalt kiirust vähendamata;
- 3.7.6. katkestada möödasõitu takistuse või liiklusohu ilmnemisel;
- 3.7.7. lõpetada möödasõitu ohutult;
- 3.7.8. hinnata paremalt möödumise ohutust, arvestades liiklusreegleid, piisava vaba ruumi olemasolu, vähekaitstud liiklejaid ning sõidukiirust.

3.8. Sõit maanteel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.8.1. kasutada maanteele sõiduks kiirendusrada ja sealt ära pööramiseks aeglustusrada;
- 3.8.2. veenduda teele sõidul manöövri ohutuses;
- 3.8.3. paikneda teel õigesti otsesõidul ja enne kavatsetavate manöövrite sooritamist;
- 3.8.4. arvestada sõidukiiruse valikul nähtavuskaugust;
- 3.8.5. valida liiklusvoolus sobivat sõidukiirust kaasliiklejaid takistamata.

3.9. Raudteeülesõidukoha ületamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.9.1. veenduda küllaldases nähtavuses ülesõidukohal;
- 3.9.2. valida ülesõidukohale lähenemisel õiget sõidukiirust;
- 3.9.3. peatada sujuvalt bussi raudteesõidukile tee andmiseks selleks ettenähtud kohas.

3.10. Sõit teetööde kohas

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.10.1. jälgida teetööde kohas ülesseatud liikluskorraldusvahendeid;
- 3.10.2. täita ohutusnõudeid vastu sõitvate teeparandussõidukite või liikurmasinatega kohtumisel ning pärisuunas nendest möödadesõidul, möödumisel või überpõikel;
- 3.10.3. arvestada sõidukiiruse valikul teel töötavaid töölisi, piiratud manööverdamisruumi, teeparandusmasinaid, uue teekatte võimalikku libedust ning ootamatuid ohte.

3.11. Kohtumine vähekaitstud liiklejatega

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.11.1. anda ülekäigurajal olevatele jalakäijatele võimaluse ületada sõiduteed;
- 3.11.2. tagada kõnnitee või teepeenra puudumisel sõiduteel liikuvate jalakäijate ohutust;
- 3.11.3. mööduda lähiümbruses olevatest jalakäijatest neid müra ja heitgaasidega häirimata;
- 3.11.4. vältida märja ilma korral jalakäijate poriga pritsimist;
- 3.11.5. osutada tähelepanu teel jalgsi või jalgratastel liikuvatele inimestele ning eriti lastele, vanuritele ja liikumis- või nägemispuudega inimestele;
- 3.11.6. mööduda ohutult jalgratturitest jt vähekaitstud liiklejatest.

3.12. Tegutsemine tehnilise rikke ilmnemisel ja ohuolukordades

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 3.12.1. rakendada vajalikke ohutusabinõusid, nagu kasutada ohutulesid ja/või ohukolmnurka ning eemaldada bussi võimaluse korral sõiduteelt;
- 3.12.2. tagada sõitjate turvalisust;
- 3.12.3. ära tunda ja ette näha liiklusohutlikke olukordi;
- 3.12.4. vältida lisaohu tekkimist.

4. Sõiduki juhtimine erioludes

4.1. Sõit udus, vihma- või lumesajus jt halva nähtavuse tingimustes

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 4.1.1. valida halva nähtavuse korral sobivat sõidukiirust;
- 4.1.2. hoida eessõitjaga ohutut pikivahet, vastutulijatega ohutut külgvahet ning piisavat kaugust sõidutee äärest;
- 4.1.3. kasutada valgustusseadmeid õigesti;
- 4.1.4. ette näha halva nähtavusega kaasnevaid ohte;
- 4.1.5. heastada teiste liiklejate vigu;
- 4.1.6. reageerida ootamatutele ohtudele.

4.2. Sõit pimedal ajal

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 4.2.1. hinnata nähtavust kaug- ja lähitulede valgel kuival teel, märjal teel ning lumisel või jäisel teel;
- 4.2.2. määrata kaugust tugevalt ja nõrgalt helkivatest esemetest;
- 4.2.3. ümber lülitada tulesid kohtumisel vastutulevate sõidukitega ja möödasõidul;
- 4.2.4. kasutada bussi liikumisel õigeid sõidutulesid;
- 4.2.5. kasutada bussi seismise (peatumise, parkimise, hädapeatumise) ajal õigeid tulesid;
- 4.2.6. valida õiget sõidukiirust, arvestades nähtavust, tee laiust ning pimestusohtu;
- 4.2.7. valida sobivat paiknemiskohta teel, arvestades vastutulevaid sõidukeid, võimalikke takistusi teel ning vähekaitstud liiklejate olemasolu ja nende teel viibimise võimalust;
- 4.2.8. valida sobivat ja ohutut kohta peatumiseks või parkimiseks;
- 4.2.9. reageerida võimalikele ootamatutele ohtudele.

4.3. Sõit libedal teel

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 4.3.1. alustada sujuvalt kohalt liikumist ja ühtlaselt kiirendada;
- 4.3.2. kasutada käiguvahetusel sobivaid käike;
- 4.3.3. vajutada sujuvalt gaasipedaalile;
- 4.3.4. muuta sõidusuunda;
- 4.3.5. valida õiget sõidukiirust, arvestades tee laiust, teekatte seisundit, liiklustihedust ning rehvide seisukorda;
- 4.3.6. reageerida ootamatutele ohtudele.